

Date: 11th February-2026

**OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA MAHSULOT
RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHNING INNOVATSION
STRATEGIYALARINI SHAKLLANTIRISH**

Ganiyeva Muxayyo Muxammadjonovna

Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti o'qituvchisi

Kirish

Hozirgi globallashuv davrida oziq-ovqat sanoati nafaqat iqtisodiy foyda, balki milliy xavfsizlikning strategik bo'g'ini hisoblanadi. Garvard biznes maktabi professori Maykl Porter ta'kidlaganidek, raqobatbardoshlik — bu korxonaning bozorda o'z o'rnini saqlab qolish va boshqalardan ajralib turish qobiliyatidir. O'zbekiston sharoitida oziq-ovqat sanoati korxonalarining eksport salohiyatini oshirish uchun boshqaruv mexanizmini innovatsion asosda tubdan isloh qilish talab etiladi.

1. Muammoning tahlili va dolzarbligi

Ko'plab mahalliy korxonalarda raqobatbardoshlikning pastligi quyidagi omillar bilan izohlanadi:

- Texnologik qoloqlik: Ishlab chiqarish liniyalarining ma'nau eskirganligi sababli energiya va xomashyo sarfining yuqoriligi.

- Sifat nazoratining sustligi: Xalqaro tan olingan HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points) va ISO 22000 standartlarining to'liq joriy etilmagani.

- Marketing va Brending: Mahsulot sifatli bo'lsa-da, uning tashqi ko'rinishi va qadoqlanishi xalqaro raqobatga bardosh bera olmaydi.

2. Innovatsion boshqaruv strategiyalari

"Lean Production" (Tejamkor ishlab chiqarish) tizimi

Oksford universiteti tadqiqotchilari tomonidan ishlab chiqilgan ushbu tizim oziq-ovqat sanoatida isrofgarchilikni kamaytirishga xizmat qiladi. Transport xarajatlarini optimallashtirish: Xomashyo yetkazib beruvchilar bilan logistik zanjirni raqamlashtirish. Vaqt menejmenti: Ishlab chiqarishdagi to'xtalishlarni (down-time) minimallashtirish. Resurs tejamkorligi: Suv va energiya sarfini kamaytiruvchi texnologiyalarni qo'llash.

Mahsulotni diversifikatsiya qilish va "Yashil" innovatsiyalar Zamonaviy iste'molchi "ekologik toza" va "sog'lom" mahsulotni afzal ko'rmoqda.

Funksional ozuqalar: Mahsulot tarkibini tabiiy vitaminlar va biologik faol moddalar bilan boyitish.

Bio-qadoqlash: Plastikdan voz kechib, tez parchalanadigan ekologik qadoqlarga o'tish — bu nafaqat tabiatni asraydi, balki Yevropa bozorlariga yo'l ochadi.

3. Raqobatbardoshlikni oshirish modeli

Biz taklif etayotgan model uchta asosiy ustunga tayanadi:

4. Xorij tajribasi va mahalliyashtirish

Garvard keyslarida keltirilgan "Nestle" yoki "Danone" kompaniyalari tajribasi shuni ko'rsatadiki, ular foydaning kamida 5% qismini doimiy ravishda R&D

Date: 11th February-2026

(Research and Development) ya'ni ilmiy-tadqiqot ishlariga yo'naltiradi. Mahalliy korxonalarimizda ham ilmiy markazlar bilan integratsiyani kuchaytirish lozim.

Xulosa va takliflar

Oziq-ovqat sanoatida raqobatbardoshlikka erishish — bu bir martalik tadbir emas, balki doimiy yangilanish jarayonidir.

Davlat-xususiy sheriklik: Innovatsion loyihalarni imtiyozli kreditlash. Kadrlar salohiyati: Boshqaruv apparatini zamonaviy menejment (MBA) ko'nikmalariga o'qitish. Eksport monitoringi: Jahon bozoridagi narx va talab o'zgarishlarini SI (Sun'iy Intellekt) yordamida tahlil qilish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. **Porter, M. E. (2004).** *Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors*. Free Press.
2. **Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1996).** *The Balanced Scorecard*. Harvard Business Review Press.
3. **Ohno, T. (1988).** *Toyota Production System: Beyond Large-Scale Production*. Productivity Press.
4. **Iminov, O. K. (2021).** *Sanoat korxonalarida boshqaruv mexanizmlari*. Fan nashriyoti.
5. **World Bank Reports (2025).** *Food Security and Industry Trends in Central Asia*.

